

Läraranvisning

Svällpappersbilder

Lärraranvisning, svällpappersbilder

Innehåll

Svällpappersbilder – en pedagogisk anpassning	1
Att använda svällpappersbilder i undervisningen	2
Svällpappersbildens innehåll	2
Punktskrift på svällpappersbilder	4
Basbilder	4
Återkoppling och synpunkter	4
Är du nyfiken och vill veta mer?	4

Svällpappersbilder – en pedagogisk anpassning

Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med svår synnedsättning eller blindhet genom omarbetningar av textens visuella uppgifter och bilder.

Målet med pedagogisk anpassning är att punktskriftsläsaren ska kunna använda sitt läromedel på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska ha möjlighet att vara lika självgående i den anpassade läroboken som klasskamraterna är i sina böcker.

Till de läromedel som Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) pedagogiskt anpassar och tekniskt tillgängliggör medföljer det ibland taktila bilder i svällpapper.

Svällpapper är ett papper vars yta sväller när den svärtas med en kolbaserad färg och sedan utsätts för värme. De svarta ytorna blir då taktila och kan avkännas med fingrarna. Svällpappersbilder är oftast svart-vita, men ibland framställs även bilder med färg.

Alla bilder i en lärobok återges inte i svällpapper. Urvalet baseras på om bilden behövs för att kunna lösa en uppgift eller för att få tillgång till bildens innehåll. Bilder som inte återges är till exempel bilder för utsmyckning eller bilder som kan beskrivas i text eller visas genom konkreta föremål.

Att använda svällpappersbilder i undervisningen

Förförståelse är mycket viktigt vid avläsning av taktila bilder. Även för en van användare är det svårt att taktilt avkänna information på en svällpappersbild.

Förslag på arbetsmetod:

1. Berätta alltid för eleven vad svällpappersbilden föreställer innan bilden presenteras.
2. Förklara hur bilden är upplagd, perspektiv, skala osv.
3. Utforska svällpappersbilden tillsammans.
4. Vid behov och när det är möjligt, konkretisera genom att visa föremål eller modeller.
5. Diskutera bilden utifrån elevens erfarenhet.

Svällpappersbilden kan kompletteras. Den kan förstärkas genom att lägga till ytterligare information som vaxsnöre, tyg, häftmassa, tejp, nålar och tråd. Bilden kan också färgläggas med tuschfärger eller taktil färg. Nålarna kan exempelvis användas för att markera städer eller en linjes start och stopp. För att fästa nålarna kan man använda en koordinatplatta i kork som finns att köpa hos SPSM (beställningsnummer 6015).

Svällpappersbildens innehåll

För att få enhetlighet och igenkänning utformas bilderna utifrån framtagna riktlinjer. Utformningen följer de regler och rekommendationer som Punktskriftsnämnden samlat i skriftserien Svensk punktskrift, *Handledning i reliefbildframställning på svällpapper* (ISBN 91-88132-10-2) och SPSM:s riktlinjer, *Utformning av svällpappersbilder som produceras för Specialpedagogiska skolmyndigheten*.

Målet med svällpappersbilden är att förtydliga betydelsebärande detaljer. Det kan exempelvis innebära att bilden förstoras och kompletterande ord har lagts till. Komplicerade bilder behöver ibland återges utifrån olika perspektiv och det anges då på svällpappersbilden. En bild i läroboken kan därför ibland bli flera svällpappersbilder.

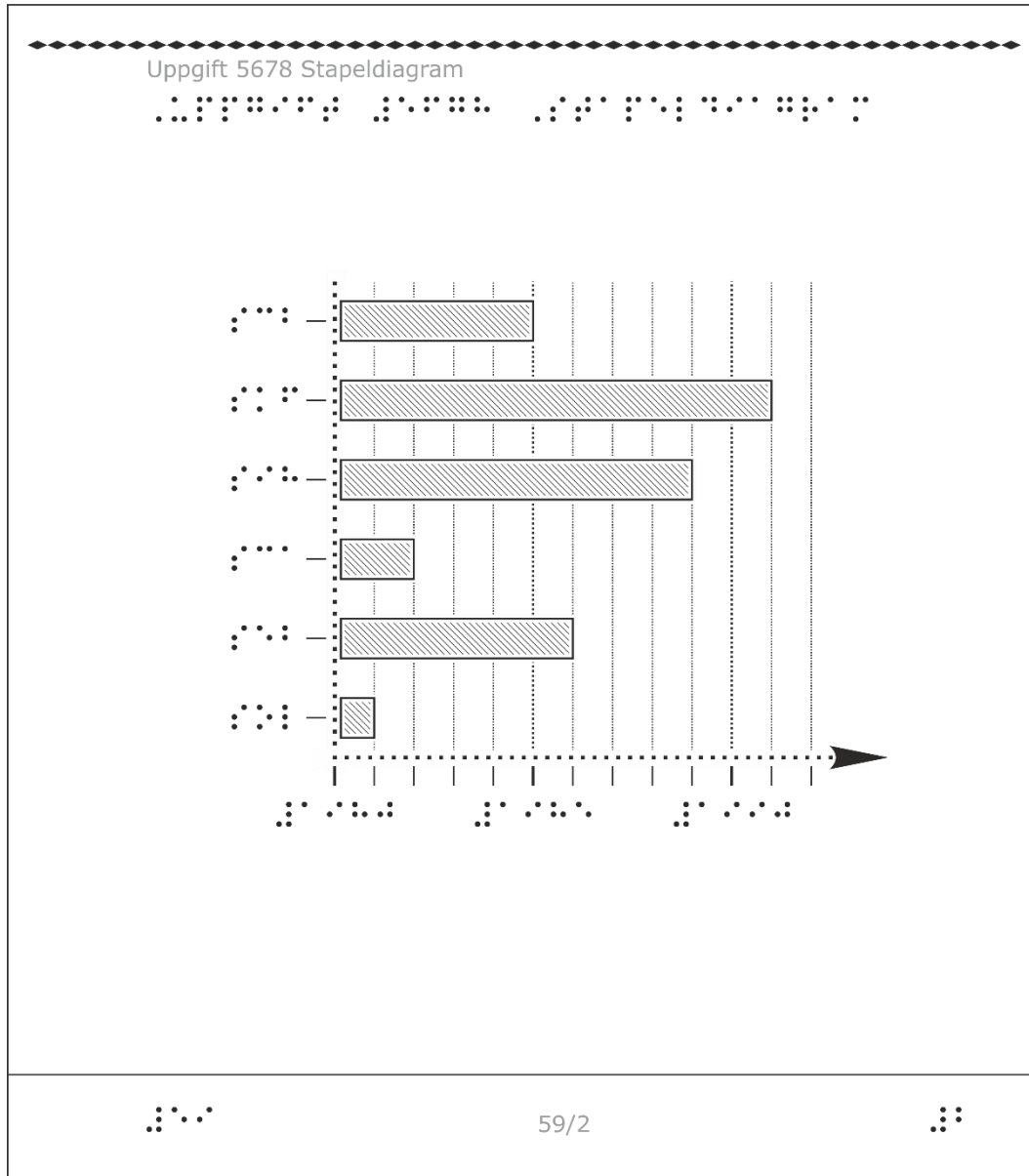
Punktskrift är skrymmande och på grund av bildytans begränsning kan till exempel ord eller specifika ytor återges med en förkortning, en symbol, ett raster eller en linjetyp. Dessa förklaras och listas i en så kallad nyckel. Nyckeln kan antingen förekomma under rubriken på svällpappersbilden eller på en separat sida (motblad).

Svällpappersbildens layout har fyra återkommande element:

- **Norrlinje:** en linje bestående av små länkade prismor. Den anger läsriktningen på bilden.
- **Rubrik:** bildens benämning som anger vad bilden visar. Rubrikens benämning finns med i medföljande innehållsförteckning.

- **Löpnummer:** svällpappersbildens unika nummer i den samlade bildbilagan. Löpnumret är placerat längst ner till höger och finns angivet i innehållsförteckningen.
- **Sidnummer:** lärobokens sidnummer där originalbilden förekommer. Sidnumret är placerat längst ner till vänster på svällpappersbildens och finns angivet i innehållsförteckningen.

Under 2015 införs successivt både svartskrift och punktskrift på rubrik, löpnummer och sidnummer. Se bildexempel.

Punktskrift på svällpappersbilder

På svällpappersbilder skrivs i princip all text i punktskrift. Notationen följer de regler och rekommendationer som Punktskriftsnämnden samlat i skriftserien Svensk Punktskrift som finns att ladda hem från Punktskriftsnämndens hemsida.

Skrifter:

- *Svenska skrivregler för punktskrift* (ISBN 978-91-88132-41-3)
- *Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap* (ISBN 978-91-88132-42-0)

Basbilder

SPSM har tagit fram svällpappersbilder som inte är knutna till någon speciell lärobok. Dessa kallas basbilder och kan köpas separat. Sortimentet kan du hitta i SPSM:s webbshop, under kategorin Svällpappersbilder. Exempel på basbilder som kan köpas är kartor, flaggor, djur, växter, bilder på människans anatomi.

Återkoppling och synpunkter

Dela gärna med dig om du har synpunkter på lärobokens taktila bilder gällande urval, taktill kvalitet, layout etc. Mejla: anpassningsfunktionen@spsm.se eller ring: 010-473 50 00.

Behöver du komma i kontakt med SPSM:s ordermottagning, för att exempelvis beställa basbilder. Mejla: order@spsm.se eller ring: 020-23 23 00.

Är du nyfiken och vill veta mer?

Myndigheten för tillgängliga medier: <http://www.mtm.se>

Punktskriftsnämnden: <http://www.mtm.se/punktskriftsnamnden>

Specialpedagogiska skolmyndigheten: <http://www.spsm.se>

Specialpedagogiska skolmyndighetens webbshop: <http://www.spsm.se/webbshop>